

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ของบุคลากรเพื่อการบริหารจัดการ อบต.อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดพิษณุโลก” ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ มาวิเคราะห์โดยใช้ โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น ๔ ตอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ ทักษะของบุคลากรต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดพิษณุโลก

ตอนที่ ๓ การทดสอบสมมติฐาน

ตอนที่ ๔ วิเคราะห์ทักษะของบุคลากรเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดพิษณุโลก

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของ บุคลากรที่ทำงานอยู่ที่ อบต.ในอำเภอดำรงวิทยะ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและ รายได้ต่อเดือน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีรายละเอียดดังในตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ จำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n=๑๒๐)		
สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม		
เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	๕๒	๔๓.๓๐
หญิง	๖๘	๕๖.๗๐
รวม	๑๒๐	๑๐๐
อายุ		
๑๘ - ๓๐ ปี	๒๗	๒๒.๕๐
๓๑ - ๔๐ ปี	๒๕	๒๐.๘๐
๔๑ - ๕๐ ปี	๓๒	๒๖.๗๐

ตารางที่ ๔.๑ (ต่อ)

๕๑ ปีขึ้นไป	๓๖	๓๐.๐๐
รวม	๑๒๐	๑๐๐
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๙๓	๗๗.๕๐
ปริญญาตรี	๑๙	๑๕.๘๐
ปริญญาโท	๘	๖.๗๐
รวม	๑๒๐	๑๐๐
ตำแหน่ง		
ข้าราชการประจำ	๑๖	๑๓.๓๐
ลูกจ้างตามภารกิจ	๕๖	๔๖.๗๐
ลูกจ้างชั่วคราว	๑๘	๑๕.๐๐
ลูกจ้างเหมางาน	๑๖	๑๓.๓๐
อื่นๆ.....	๑๔	๑๑.๗๐
รวม	๑๒๐	๑๐๐
รายได้ต่อเดือน		
ไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท	-	-
๕,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐ บาท	๗๘	๖๕.๐๐
๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท	๑๘	๑๕.๐๐
๑๕,๐๐๑ บาทขึ้นไป	๒๔	๒๐.๐๐
รวม	๑๒๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ของบุคคลากรเพื่อการบริหารจัดการ อบต.ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก” จำแนกได้ดังนี้

เพศ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิงจำนวน ๖๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๗๐ และเป็นชายจำนวน ๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๓๐

อายุ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ๕๑ ปีขึ้นไป มีจำนวน ๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๐๐ รองลงมาคืออายุ ๔๑-๕๐ ปี มีจำนวน ๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๗๐ และน้อยที่สุดคือผู้มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี มีจำนวน ๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๘๐

ระดับการศึกษา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีจำนวน ๙๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๕๐ รองลงมาคือ ระดับปริญญาตรี มีจำนวน ๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๘๐ และน้อยที่สุดมีการศึกษาระดับปริญญาโท มีจำนวน ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๗๐

ตำแหน่ง พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นลูกจ้างตามภารกิจมีจำนวน ๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๗๐ รองลงมาคือ ลูกจ้างชั่วคราวมีจำนวน ๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๐๐ และน้อยที่สุดคือ ตำแหน่งอื่นๆที่นอกเหนือจากที่กล่าวไว้ มีจำนวน ๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๗๐

รายได้ต่อเดือน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ ๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาทต่อเดือน มีจำนวน ๗๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๐๐ รองลงมา คือ มีรายได้ ๑๕,๐๐๑ บาทขึ้นไปต่อเดือน มีจำนวน ๒๔ คนคิดเป็นร้อยละ ๒๐.๐๐ และน้อยที่สุดคือ มีรายได้ ๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาทต่อเดือนขึ้นไป มีจำนวน ๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๐๐ ส่วนผู้ที่มีรายได้น้อยกว่า ๕,๐๐๐ บาทต่อเดือนนั้น ไม่มีบุคลากรใดมีเงินเดือนที่น้อยกว่านี้ตอบคำถาม

ตอนที่ ๒ ทักษะของบุคลากรต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดพิษณุโลก

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ระดับทักษะของบุคลากรต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต.อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดพิษณุโลก

การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ของบุคลากรเพื่อการบริหารจัดการ อบต. ในอำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดพิษณุโลก ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา แสดงด้วยค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ระดับทักษะของบุคลากรเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต.ในอำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดพิษณุโลกโดยภาพรวม

(n = ๑๒๐)

ข้อที่	การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. ในอำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดพิษณุโลก	ระดับทักษะ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	ด้านฉันทะ	๔.๑๐	๐.๓๖๖	มาก
๒.	ด้านวิริยะ	๔.๐๑	๐.๓๙๑	มาก
๓.	ด้านจิตตะ	๔.๐๗	๐.๔๐๐	มาก
๔.	ด้านวิมังสา	๔.๐๘	๐.๓๔๓	มาก
	รวม	๔.๐๗	๐.๓๐๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่าทักษะของบุคลากรต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต.ในอำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดพิษณุโลก โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๗$, S.D = ๐.๓๐๖) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าทักษะของบุคลากร ด้านฉันทะ มีระดับสูงสุด ($\bar{X} = ๔.๑๐$, S.D. = ๐.๓๖๖) รองลงมาคือด้านวิมังสา ($\bar{X} = ๔.๐๘$, S.D. = ๐.๓๔๓) รองลงมาคือ ด้านจิตตะ ($\bar{X} = ๔.๐๗$, S.D. = ๐.๔๐๐) และ ด้านวิริยะ มีระดับทักษะของบุคลากรน้อยที่สุดคือ ($\bar{X} = ๔.๐๑$, S.D. = ๐.๓๙๑) ซึ่งอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ระดับทักษะของบุคลากรเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต.ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ด้านฉันทะ

(n = ๑๒๐)

ข้อที่	การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ด้านฉันทะ	ระดับทักษะ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	ท่านปฏิบัติงานด้วยความสมัครใจ และ มุ่งหวังในผลสำเร็จของงานเหนือสิ่งอื่นใด	๔.๐๗	๐.๕๔๖	มาก
๒.	ท่านยินดีรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน และพร้อมปฏิบัติตาม	๔.๑๔	๐.๕๐๗	มาก
๓.	ท่านรัก สนุก และจริงจังกับงานที่ปฏิบัติ อยู่เสมอแม้งานจะมีปัญหาอย่างมาก	๔.๑๗	๐.๖๙๐	มาก
๔.	ท่านมีความเต็มใจในการช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานในหน่วยงาน	๔.๐๗	๐.๗๖๔	มาก
๕.	ท่านสมัครใจที่จะปฏิบัติงานอย่างสุดความสามารถแม้งานนั้นจะเหนือความสามารถ	๔.๐๘	๐.๗๒๙	มาก
๖.	ท่านพอใจที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มที่โดยไม่หวังผลตอบแทน	๔.๐๗	๐.๖๘๓	มาก
	รวม	๔.๑๐	๐.๓๖๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่าทักษะของบุคลากรต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ด้านฉันทะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๐$, $S.D = ๐.๓๖๖$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ท่านรัก สนุก และจริงจังกับงานที่ปฏิบัติ อยู่เสมอแม้งานจะมีปัญหาอย่างมากมีระดับสูงสุด ($\bar{X} = ๔.๑๗$, $S.D. = ๐.๖๙๐$) รองลงมาคือ ท่านยินดีรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน และพร้อมปฏิบัติตาม ($\bar{X} = ๔.๑๔$, $S.D. = ๐.๕๐๗$) รองลงมาคือ ท่านสมัครใจที่จะปฏิบัติงานอย่างสุดความสามารถแม้งานนั้นจะเหนือความสามารถ ($\bar{X} = ๔.๐๘$, $S.D. = ๐.๗๒๙$) และที่อยู่ในระดับสุดท้ายคือ ท่านปฏิบัติงานด้วยความสมัครใจ และมุ่งหวังในผลสำเร็จของงานเหนือสิ่งอื่นใด ($\bar{X} = ๔.๐๗$, $S.D. = ๐.๕๔๖$) ท่านมีความเต็มใจในการช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานในหน่วยงาน ($\bar{X} = ๔.๐๗$, $S.D. = ๐.๗๖๔$) และ ท่านพอใจที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มที่โดยไม่หวังผลตอบแทน ($\bar{X} = ๔.๐๗$, $S.D. = ๐.๖๘๓$) ซึ่งอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ระดับทักษะของบุคลากรเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต.ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ด้านจริยะ

(n = ๑๒๐)

ข้อที่	การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ด้านจริยะ	ระดับทักษะ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	ท่านเพียรปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้ต่อเนื่องยาวนานไม่เบื่อหน่าย	๓.๙๗	๐.๗๐๔	มาก
๒.	ท่านเพียรปฏิบัติงานได้สม่ำเสมอจนกว่างานจะสำเร็จโดยไม่คำนึงถึงความเหนื่อยยาก	๔.๐๓	๐.๖๔๗	มาก
๓.	ท่านเพียรปฏิบัติงานทันทีที่ได้รับมอบหมาย ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และไม่ละทิ้งงาน	๔.๐๒	๐.๖๘๖	มาก
๔.	ท่านเพียรปฏิบัติงานแม้งานนั้นจะมีอุปสรรค และต้องใช้ระยะเวลายาวนาน	๓.๙๕	๐.๖๙๖	มาก
๕.	ท่านเพียรมานะ บากบั่น ไม่เกียจคร้านต่อการปฏิบัติงานโดยยึดหลักความสำเร็จของงานเป็นที่ตั้ง	๔.๐๒	๐.๖๗๙	มาก
๖.	ท่านเพียร อดทน และตั้งใจฝึกฝน เพื่อพัฒนาทักษะฝีมือให้เกิดความชำนาญ	๔.๐๗	๐.๗๔๒	มาก
	รวม	๔.๐๑	๐.๓๙๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่าทักษะของบุคลากรต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ด้านจริยะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๑$, S.D. = ๐.๓๙๑) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ท่านเพียร อดทนและตั้งใจฝึกฝน เพื่อพัฒนาทักษะฝีมือให้เกิดความชำนาญ มีระดับสูงสุด ($\bar{X} = ๔.๐๗$, S.D.= ๐.๗๔๒) รองลงมา คือ ท่านเพียรปฏิบัติงานได้สม่ำเสมอจนกว่างานจะสำเร็จโดยไม่คำนึงถึงความเหนื่อยยาก ($\bar{X} = ๔.๐๓$, S.D.= ๐.๖๔๗) ท่านเพียรปฏิบัติงานทันทีที่ได้รับมอบหมาย ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และไม่ละทิ้งงาน ($\bar{X} = ๔.๐๒$, S.D.= ๐.๖๘๖) ท่านเพียรมานะ บากบั่น ไม่เกียจคร้าน ต่อการปฏิบัติงานโดยยึดหลักความสำเร็จของงานเป็นที่ตั้ง ($\bar{X} = ๔.๐๒$, S.D.= ๐.๖๗๙) ซึ่งมีระดับเท่ากัน ท่านเพียรปฏิบัติงานแม้งานนั้นจะมีอุปสรรค และต้องใช้ระยะเวลายาวนาน ($\bar{X} = ๓.๙๕$, S.D.= ๐.๗๐๔) และที่อยู่ในระดับสุดท้ายคือ ท่านเพียรปฏิบัติงานแม้งานนั้นจะมีอุปสรรค และต้องใช้ระยะเวลายาวนาน ($\bar{X} = ๓.๙๕$, S.D.= ๐.๖๙๖) ซึ่งอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ระดับทักษะของบุคลากรเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. ในอำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดพิษณุโลก ด้านจิตตะ

(n = ๑๒๐)

ข้อที่	การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ด้านจิตตะ	ระดับทักษะ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	ท่านเอาใจใส่ ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่าน ในขณะที่ปฏิบัติงาน	๔.๐๔	๐.๗๑๕	มาก
๒.	ท่านใส่ใจ ใฝ่รู้ ในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับงานอยู่ เป็นนิตย์ ทั้งใน และนอกเวลางาน	๔.๐๗	๐.๗๐๗	มาก
๓.	ท่านจิตใจแน่วแน่ มั่นคงต่องาน หรือ ภารกิจไม่คิดเรื่องอื่นจนกว่างานจะสำเร็จ	๔.๐๙	๐.๗๒๒	มาก
๔.	ท่านสนใจรับรู้ และรับผิดชอบในงาน อย่างเต็มที่ แม้งานจะมีอุปสรรค	๔.๐๕	๐.๗๐๘	มาก
๕.	ท่านเอาใจใส่ในงาน และเพื่อนร่วมงาน เมื่อพบปัญหาที่พร้อมที่จะแก้ไข	๔.๐๗	๐.๖๗๐	มาก
๖.	ท่านมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้ประสบ ความสำเร็จตามเป้าหมาย	๔.๑๓	๐.๖๘๑	มาก
	รวม	๔.๐๗	๐.๔๐๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่าทักษะของบุคลากรต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. ในอำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดพิษณุโลก ด้านจิตตะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๗$, S.D = ๐.๔๐๐) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ท่านมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย มีระดับสูงสุด ($\bar{X} = ๔.๑๓$, S.D.= ๐.๖๘๑) รองลงมา คือ ท่านจิตใจแน่วแน่ มั่นคงต่องาน หรือภารกิจไม่คิดเรื่องอื่นจนกว่างานจะสำเร็จ ($\bar{X} = ๔.๐๙$, S.D.= ๐.๗๒๒) ท่านใส่ใจ ใฝ่รู้ ในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับงานอยู่เป็นนิตย์ ทั้งใน และนอกเวลางาน ($\bar{X} = ๔.๐๗$, S.D.= ๐.๗๐๗) ท่านเอาใจใส่ในงาน และเพื่อนร่วมงาน เมื่อพบปัญหาที่พร้อมที่จะแก้ไข ($\bar{X} = ๔.๐๗$, S.D.= ๐.๖๗๐) ซึ่งมีระดับเท่ากัน ท่านสนใจรับรู้ และรับผิดชอบในงานอย่างเต็มที่ แม้งานจะมีอุปสรรค ($\bar{X} = ๔.๐๕$, S.D.= ๐.๗๐๘) และที่อยู่ในระดับสุดท้ายคือ ท่านเอาใจใส่ ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่าน ในขณะที่ปฏิบัติงาน ($\bar{X} = ๔.๐๔$, S.D.= ๐.๗๑๕) ซึ่งอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ระดับทักษะของบุคลากรเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. ในอำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดพิษณุโลก ด้านวิม้งสา

(n = ๑๒๐)

ข้อที่	การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ด้านวิม้งสา	ระดับทักษะ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	ท่านได้ตรงรอง หาข้อดี ข้อด้อย ในการปฏิบัติงานทุกครั้งเพื่อเป็นแนวทางครั้งต่อไป	๔.๐๔	๐.๗๒๖	มาก
๒.	ท่านได้ตรงรอง และตรวจสอบข้อบกพร่องของการปฏิบัติงานอยู่ตลอดเวลา	๔.๑๖	๐.๖๖๑	มาก
๓.	ท่านได้ตรงรองพิจารณาแผนการปฏิบัติงานเพื่อสร้างระบบ และขั้นตอนที่ชัดเจน	๔.๐๒	๐.๗๒๒	มาก
๔.	ท่านค้นคว้า และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการปฏิบัติงาน	๔.๑๘	๐.๕๙๔	มาก
๕.	ท่านได้ตรงรองตรวจสอบ/ทดสอบคุณภาพและประสิทธิภาพของผลงานที่ได้รับ	๔.๐๗	๐.๖๗๖	มาก
๖.	ท่านได้ตรงรองคิดค้นแนวทางการปรับปรุงงาน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยเหตุและผล	๔.๐๒	๐.๖๕๔	มาก
	รวม	๔.๐๘	๐.๓๔๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่าทักษะของบุคลากรต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. ในอำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดพิษณุโลก ด้านวิม้งสา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๘$, S.D = ๐.๓๔๓) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ท่านค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการปฏิบัติงาน มีระดับสูงสุด ($\bar{X} = ๔.๑๘$, S.D.= ๐.๕๙๔) รองลงมา คือ ท่านได้ตรงรอง และตรวจสอบข้อบกพร่องของการปฏิบัติงานอยู่ตลอดเวลา ($\bar{X} = ๔.๑๖$, S.D.= ๐.๖๖๑) ท่านได้ตรงรองตรวจสอบ/ทดสอบคุณภาพ และประสิทธิภาพของผลงานที่ได้รับ ($\bar{X} = ๔.๐๗$, S.D.= ๐.๖๗๖) ท่านได้ตรงรอง หาข้อดี ข้อด้อย ในการปฏิบัติงานทุกครั้งเพื่อเป็นแนวทางครั้งต่อไป ($\bar{X} = ๔.๐๔$, S.D.= ๐.๗๒๖) และที่อยู่ในระดับสุดท้ายคือ ท่านได้ตรงรองพิจารณาแผนการปฏิบัติงานเพื่อสร้างระบบ และขั้นตอนที่ชัดเจน ($\bar{X} = ๔.๐๒$, S.D.= ๐.๗๒๒) และท่านได้ตรงรองคิดค้นแนวทางการปรับปรุงงาน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยเหตุ และผล ($\bar{X} = ๔.๐๒$, S.D.= ๐.๖๕๔) ซึ่งมีระดับเท่ากัน และอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ตอนที่ ๓ การทดสอบสมมติฐาน

๔.๓ ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๑ บุคลากรที่มีกลุ่มเพศต่างกัน มีทัศนคติต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๗ การเปรียบเทียบระดับทัศนคติของบุคลากรต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามเพศ

(n = ๑๒๐)

การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. ใน อำเภовัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก	เพศ				t	Sig.
	ชาย (๕๒)		หญิง (๖๘)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านนันทะ	๔.๐๒	๐.๓๕๔	๔.๑๕	๐.๓๖๘	-๒.๐๑๗	๐.๖๓๒
ด้านวิริยะ	๓.๙๓	๐.๔๒๓	๔.๐๗	๐.๓๕๔	-๒.๐๒๘	๐.๑๐๘
ด้านจิตตะ	๔.๐๑	๐.๔๔๘	๔.๑๒	๐.๓๕๕	-๑.๕๔๑	๐.๑๔๑
ด้านวิมังสา	๔.๐๑	๐.๓๗๔	๔.๐๙	๐.๓๒๐	-๐.๓๕๗	๐.๑๗๘
รวม	๔.๐๐	๐.๓๒๖	๔.๑๑	๐.๒๘๓	-๑.๘๕๗	๐.๑๗๒

จากตารางที่ ๔.๗ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ t – test แบบข้อมูล ๒ กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกันที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่าบุคลากรที่มีเพศต่างกันมีทัศนคติต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน (Sig.=๐.๑๗๒) จึงปฏิเสธสมมติฐาน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าบุคลากรที่มีเพศต่างกันมีทัศนคติต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๒ บุคลากรที่มีกลุ่มอายุต่างกัน มีทัศนคติต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๘ การเปรียบเทียบระดับทัศนคติของบุคลากรต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก **จำแนกตามอายุ**

(n = ๑๒๐)

การประยุกต์ใช้หลัก อิทธิบาท ๔ เพื่อการ บริหารจัดการ อบต. ใน อ.วัดโบสถ์ จ. พิษณุโลก	แหล่ง ความ แปรปรวน	SS	df	ms	F	Sig.
๑. ด้านฉันทะ	ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๔๐	๓	๐.๐๑๓	๐.๐๙๗	๐.๙๖๒
	ภายในกลุ่ม	๑๕.๙๓๒	๑๑๖	๐.๑๓๗		
	รวม	๑๕.๙๗๒	๑๑๙			
๒. ด้านวิริยะ	ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๖๙	๓	๐.๐๒๓	๐.๑๔๘	๐.๙๓๐
	ภายในกลุ่ม	๑๘.๐๘๒	๑๑๖	๐.๑๕๖		
	รวม	๑๘.๑๕๒	๑๑๙			
๓. ด้านจิตตะ	ระหว่างกลุ่ม	๐.๒๔๑	๓	๐.๐๘๐	๐.๔๙๖	๐.๖๘๖
	ภายในกลุ่ม	๑๘.๘๐๓	๑๑๖	๐.๑๖๒		
	รวม	๑๙.๐๔๔	๑๑๙			
๔. ด้านวิมังสา	ระหว่างกลุ่ม	๐.๑๕๖	๓	๐.๐๕๒	๐.๔๓๖	๐.๗๒๘
	ภายในกลุ่ม	๑๓.๘๔๔	๑๑๖	๐.๑๑๙		
	รวม	๑๔.๐๐๐	๑๑๙			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๑๙	๓	๐.๐๐๖	๐.๐๖๘	๐.๙๗๗
	ภายในกลุ่ม	๑๑.๐๙๗	๑๑๖	๐.๐๙๖		
	รวม	๑๑.๑๑๖	๑๑๙			

จากตารางที่ ๔.๘ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F-test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่าบุคลากรที่มีอายุต่างกันมีทัศนคติต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน (Sig.=๐.๙๗๗) จึงปฏิเสธสมมติฐาน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า บุคลากรที่มีอายุต่างกันมีทัศนคติต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ไม่แตกต่างกันทั้ง ๔ ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๓ บุคลากรที่มีกลุ่มระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๙ การเปรียบเทียบระดับทัศนคติของบุคลากรต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามระดับการศึกษา

(n = ๑๒๐)

การประยุกต์ใช้หลัก อิทธิบาท ๔ เพื่อการ บริหารจัดการ อบต. ใน อ.วัดโบสถ์ จ. พิษณุโลก	แหล่ง ความ แปรปรวน	SS	df	ms	F	Sig.
๑. ด้านฉันทะ	ระหว่างกลุ่ม	๐.๕๔๙	๒	๐.๒๗๕	๒.๐๘๓	๐.๑๒๙
	ภายในกลุ่ม	๑๕.๔๒๓	๑๑๗	๐.๑๓๒		
	รวม	๑๕.๙๗๒	๑๑๙			
๒. ด้านวิริยะ	ระหว่างกลุ่ม	๐.๓๕๓	๒	๐.๑๗๖	๑.๑๕๙	๐.๓๑๗
	ภายในกลุ่ม	๑๗.๗๙๙	๑๑๗	๐.๑๕๒		
	รวม	๑๘.๑๕๒	๑๑๙			
๓. ด้านจิตตะ	ระหว่างกลุ่ม	๐.๑๓๓	๒	๐.๐๖๖	๐.๔๑๑	๐.๖๖๔
	ภายในกลุ่ม	๑๘.๙๑๑	๑๑๗	๐.๑๖๒		
	รวม	๑๙.๐๔๔	๑๑๙			
๔. ด้านวิมังสา	ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๔๒	๒	๐.๐๒๑	๐.๑๗๗	๐.๘๓๘
	ภายในกลุ่ม	๑๓.๙๕๘	๑๑๗	๐.๑๑๙		
	รวม	๑๔.๐๐๐	๑๑๙			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๑๔๙	๒	๐.๐๗๕	๐.๗๙๗	๐.๕๕๓
	ภายในกลุ่ม	๑๐.๙๖๗	๑๑๗	๐.๐๙๔		
	รวม	๑๑.๑๑๖	๑๑๙			

จากตารางที่ ๔.๙ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F-test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่าบุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีทัศนคติต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน (Sig. = ๐.๕๕๓) จึงปฏิเสธสมมติฐาน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีทัศนคติต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ไม่แตกต่างกันทั้ง ๔ ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๔ บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน มีทัศนคติต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๐ การเปรียบเทียบระดับทัศนคติของบุคลากรต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามตำแหน่ง

(n = ๑๒๐)

การประยุกต์ใช้หลัก อิทธิบาท ๔ เพื่อการ บริหารจัดการ อบต. อ.วัดโบสถ์ จ. พิษณุโลก	แหล่ง ความ แปรปรวน	SS	df	ms	F	Sig.
๑. ด้านฉันทะ	ระหว่างกลุ่ม	๐.๒๗๒	๔	๐.๐๖๘	๐.๔๙๙	๐.๗๓๗
	ภายในกลุ่ม	๑๕.๗๐๐	๑๑๕	๐.๑๓๗		
	รวม	๑๕.๙๗๒	๑๑๙			
๒. ด้านวิริยะ	ระหว่างกลุ่ม	๐.๘๐๕	๔	๐.๒๐๑	๑.๓๓๔	๐.๒๖๒
	ภายในกลุ่ม	๑๗.๓๔๗	๑๑๕	๐.๑๕๑		
	รวม	๑๘.๑๕๒	๑๑๙			
๓. ด้านจิตตะ	ระหว่างกลุ่ม	๐.๑๔๖	๔	๐.๐๓๗	๐.๒๒๒	๐.๙๒๕
	ภายในกลุ่ม	๑๘.๘๙๘	๑๑๕	๐.๑๖๔		
	รวม	๑๙.๐๔๔	๑๑๙			
๔. ด้านวิมังสา	ระหว่างกลุ่ม	๐.๒๔๐	๔	๐.๐๖๐	๐.๕๐๒	๐.๗๓๔
	ภายในกลุ่ม	๑๓.๗๖๐	๑๑๕	๐.๑๒๐		
	รวม	๑๔.๐๐๐	๑๑๙			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๑๓๐	๔	๐.๐๓๒	๐.๓๔๐	๐.๘๕๐
	ภายในกลุ่ม	๑๐.๙๘๖	๑๑๕	๐.๐๙๖		
	รวม	๑๑.๑๑๖	๑๑๙			

จากตารางที่ ๔.๑๐ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F-test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่าบุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน มีทัศนคติต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน (Sig. = ๐.๘๕๐) จึงปฏิเสธสมมติฐาน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกันมีทัศนคติต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ไม่แตกต่างกันทั้ง ๔ ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๕ บุคลากรที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีทัศนคติต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๑ การเปรียบเทียบระดับทัศนคติของบุคลากรต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก **จำแนกตามรายได้ต่อเดือน**

(n = ๑๒๐)

การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. ใน อ.วัดโบสถ์ จ. พิษณุโลก	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	ms	F	Sig.
๑. ด้านฉันทะ	ระหว่างกลุ่ม	๐.๙๒๗	๓	๐.๓๐๙	๒.๓๘๒	๐.๗๓
	ภายในกลุ่ม	๑๕.๐๔๕	๑๑๖	๐.๑๓๐		
	รวม	๑๕.๙๗๒	๑๑๙			
๒. ด้านวิริยะ	ระหว่างกลุ่ม	๐.๘๙๗	๓	๐.๒๙๙	๒.๐๑๑	๐.๑๑๖
	ภายในกลุ่ม	๑๗.๒๕๔	๑๑๖	๐.๑๔๙		
	รวม	๑๘.๑๕๒	๑๑๙			
๓. ด้านจิตตะ	ระหว่างกลุ่ม	๑.๐๙๖	๓	๐.๓๖๕	๒.๓๖๒	๐.๐๗๕
	ภายในกลุ่ม	๑๗.๙๔๘	๑๑๖	๐.๑๕๕		
	รวม	๑๙.๐๔๔	๑๑๙			
๔. ด้านวิมังสา	ระหว่างกลุ่ม	๐.๙๒๖	๓	๐.๓๐๙	๒.๗๔๐	๐.๐๖๗
	ภายในกลุ่ม	๑๓.๐๗๔	๑๑๖	๐.๑๑๓		
	รวม	๑๔.๐๐๐	๑๑๙			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๗๗๗	๓	๐.๒๕๙	๒.๙๐๗	๐.๐๙๘
	ภายในกลุ่ม	๑๐.๓๓๙	๑๑๖	๐.๐๘๙		
	รวม	๑๑.๑๑๖	๑๑๙			

จากตารางที่ ๔.๑๑ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F-test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่าบุคลากรที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกันมีทัศนคติต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน (Sig. = ๐.๐๙๘) จึงปฏิเสธสมมติฐาน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า บุคลากรที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกันมีทัศนคติต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ไม่แตกต่างกันทั้ง ๔ ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๒ ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบทักษะของบุคลากรต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. อำเภอบัวโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามสมมติฐานที่ ๑-๕

(n = ๑๒๐)

สมมติฐาน	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่าทดสอบ	ระดับนัยสำคัญ	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
๑.	เพศ	การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. ใน อ.บัวโบสถ์ จ. พิษณุโลกทั้ง ๔ ด้าน	t - test	๐.๐๕		✓
๒.	อายุ	การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. ใน อ.บัวโบสถ์ จ. พิษณุโลกทั้ง ๔ ด้าน	F - test	๐.๐๕		✓
๓.	ระดับการศึกษา	การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. ใน อ.บัวโบสถ์ จ. พิษณุโลกทั้ง ๔ ด้าน	F - test	๐.๐๕		✓
๔.	ตำแหน่ง	การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. ใน อ.บัวโบสถ์ จ. พิษณุโลกทั้ง ๔ ด้าน	F - test	๐.๐๕		✓
๕.	รายได้ต่อเดือน	การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. ใน อ.บัวโบสถ์ จ. พิษณุโลกทั้ง ๔ ด้าน	F - test	๐.๐๕		✓

จากตารางที่ ๔.๑๒ สรุปได้ว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีทักษะต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. ในอำเภอบัวโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

บุคลากรที่มีอายุต่างกัน มีทักษะต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. ในอำเภอบัวโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีทักษะต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. ในอำเภอบัวโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน มีทักษะต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. ในอำเภอบัวโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

บุคลากรที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีทักษะต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. ในอำเภอบัวโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

ตอนที่ ๔ วิเคราะห์ทัศนคติของบุคลากรเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. อำเภอบัวโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

๔.๔ ผลการวิเคราะห์ทัศนคติของบุคลากรเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต.อำเภอบัวโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามปลายเปิดของบุคลากร มีปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. ในอำเภอบัวโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก จำแนกรายด้าน ดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๓ - ๔.๑๖

ตารางที่ ๔.๑๓ ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะของบุคลากร เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. อำเภอบัวโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ด้านฉันทะ

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑. ในด้านฉันทะของบุคลากรในระดับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ทำงานไม่เข้ากันกับผู้ใต้บังคับบัญชา บางท่านมีความอนุเคราะห์ดี บางท่านเข้มงวดในกฎเกณฑ์	๑. ควรจัดให้มีการประชุมกันของผู้บริหารเพื่อให้ทราบความต้องการของกันเพื่อทราบนโยบายพร้อมนำไปปฏิบัติ
๒. การทำงานในบางครั้งผู้บังคับบัญชาจะไม่ฟังข้อเสนอของลูกจ้าง	๒. ควรให้ผู้บังคับบัญชารับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา
๓. บุคลากร ทำงานยังไม่เต็มความสามารถของตัวเองที่ถนัด	๓. ควรจัดบุคลากรให้ตรงกับความสามารถของแต่ละบุคคล

ตารางที่ ๔.๑๔ ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะของบุคลากร เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. ในอำเภอบัวโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ด้านวิริยะ

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑. ยังขาดจุดยืนที่ชัดเจนในการพัฒนาการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง	๑. ควรวางแผน และมอบหมายงานในแต่ละหน่วยให้ทราบถึงเป้าหมาย
๒. ขาดการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเกินเวลาทางราชการจะไม่ทำงานที่ค้างต่อ	๒. ควรจัดให้รางวัลกับพนักงานที่ทำล่วงเวลาราชการเพื่อเป็นขวัญกำลังใจ
๓. ขาดการพัฒนาในด้านของบุคลากร	๓. ควรส่งเสริม และส่งพนักงานเข้าอบรม

ตารางที่ ๔.๑๕ ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะของบุคลากร เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก **ด้านจิตตะ**

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑. ทางบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีจิตใจช่วยเหลือประชาชนอย่างเต็มที่	๑. ควรมีกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้ได้บังคับบัญชา เข้าร่วมกิจกรรม
๒. ควรตรวจสอบความเรียบร้อยของงานทุกครั้ง	๒. ควรสนับสนุนให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถเพิ่มขึ้นอย่างทั่วถึง
๓. ควรเอาใจใส่ในหน้าที่ของตัวเองที่ได้รับ มอบหมาย	๓. ควรให้กำลังใจแก่ผู้กระทำความดีทุกครั้งที่มีโอกาส

ตารางที่ ๔.๑๖ ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะของบุคลากร เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต.อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก **ด้านวิมังสา**

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑. ผู้บริหารไม่มีการประเมินการทำงานของ ผู้ใต้บังคับบัญชา	๑. ควรมีการประเมินการทำงานของผู้ใต้ บังคับบัญชาอย่างสม่ำเสมอ
๒. ยังขาดการชี้แจง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับอย่าง ถูกต้อง	๒. ควรชี้แจง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ให้ ถูกต้องและครบถ้วนอยู่เสมอ
๓. การทำงานบางส่วนใช้การพิจารณาใคร่ครวญ หาเหตุผลน้อย	๓. การตัดสินใจในการทำงานต้องใช้การ พิจารณาหาเหตุผลตรงประเด็น
๔. การปรับปรุงระบบ ระเบียบ แบบแผนต่างๆ ในองค์กร ควรมีคณะกรรมการในการทำงาน ร่วมตัดสินใจ	๔. ไม่ควรใช้ความคิดเห็นของคนๆ เดียวมา ตัดสินใจในการทำงาน

๔.๕ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การสัมภาษณ์นี้มีจุดมุ่งหมายในการศึกษารวบรวมข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พัฒนาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารจัดการ อบต. อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา ซึ่งกลุ่มตัวอย่างคือ บุคลากรที่ทำงานอยู่ใน อบต. ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งสรุปบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน ๑๐ ท่าน ดังต่อไปนี้

“การปฏิบัติงาน ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของบุคลากรที่ทำงานอยู่ใน อบต. ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลกจะสำเร็จตามเป้าหมายต้องอยู่บนพื้นฐานของความพอใจของผู้ปฏิบัติงาน หากผู้ปฏิบัติงานพอใจความก้าวหน้าและเห็นความสำคัญของงานแล้วก็จะเกิดความมุ่งมั่นที่ปฏิบัติงานให้สำเร็จ การกำหนดมีตัวชี้วัดและเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายได้เข้าใจตั้งใจในการปฏิบัติงานเกิดประสิทธิผล ความเอาใจให้ความสนใจ หรือให้ความสำคัญทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของงานแล้วผู้ปฏิบัติงานก็จะปฏิบัติงานอย่างจริงจัง มีความสุขและมีจิตอาสาที่จะบริการหรือช่วยเหลือ พร้อมทั้งจะพัฒนาการปฏิบัติงานให้สอดคล้องตามเป้าหมายที่ได้มอบหมายให้ดียิ่งขึ้น และงานที่ทำมีหลายด้าน มีทั้งด้านดี (พอใจถูกใจ) ด้านไม่ดี (ไม่ถูกใจ) ให้มองเฉพาะด้านดีแล้วจะมีกำลังใจมุ่งมั่นทำงานต่อไป โดยเฉพาะให้เปรียบเทียบกับบุคคลอื่นที่ด้อยโอกาสกว่าเราหรือไม่มีโอกาสได้ทำงานอย่างเราอย่าไปเปรียบเทียบกับบุคคลที่เหนือกว่าเราหรือดีกว่าเราแต่ให้เอาสิ่งดีกว่าบุคคลอื่นมาเป็นตัวอย่างหรือแบบอย่าง”^๑

“ฉันทะ (ความพอใจ) ตามความคิดเห็นจากประสบการณ์ตรงในการทำงานมาหลายปี จะสังเกตได้ดังนี้ คือบุคลากรที่เข้าใหม่ หรือที่ทำงานเงินเดือนน้อย มีตำแหน่งน้อยส่วนใหญ่จะมีความเอาใจใส่ในการทำงานมากจะมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่มีความเอาใจใส่ในการทำงานค่อนข้างน้อย

วิริยะ (ความเพียร) บุคลากรจะต้องมีความพยายามที่จะทำงานให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อที่จะให้เป็นที่ยอมรับของผู้บริหาร

จิตตะ (การเอาใจใส่) การเอาใจใส่ในการทำงานของบุคลากรนั้นจะเอาใจใส่ค่อนข้างมากเป็นบางครั้งที่มีความเมื่อล้าก็มีกรลาและพักผ่อนกันบ้าง

วิมังสา (ความไตร่ตรอง) ความไตร่ตรองในการทำงานของบุคลากรมีบ้างพอควร แต่บางครั้งการทำงานอาจจะเร่งรีบ งานที่ออกมาอาจจะผิดพลาดบ้าง”^๒

“ฉันทะ (ความพอใจ) บุคลากรทุกคน จะปฏิบัติงานด้วยความสมัครใจและมุ่งมั่นหวังในผลสำเร็จของงาน มีความยินดีรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน และพร้อมปฏิบัติตาม พอใจที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มที่โดยไม่หวังผลตอบแทน สนุกและจริงจังกับงานที่ปฏิบัติอยู่เสมอแม้งานจะมีปัญหาอย่างมาก

^๑ สัมภาษณ์ นางกรรณิกา คงอินทร์ หัวหน้าสำนักงานปลัด (อบต.บ้านยาง), ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๙.

^๒ สัมภาษณ์ นายวัฒนา สุราษฎร์มณี นักพัฒนาชุมชน ๖ (อบต.บ้านยาง), ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๙.

วิริยะ (ความเพียร) บุคลากรจะเพียรปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้ต่อเนื่องยาวนานไม่เบื่อหน่าย ปฏิบัติงานได้สม่ำเสมอจนกว่างานจะสำเร็จ ปฏิบัติงานแม้งานนั้นจะมีอุปสรรค ไม่เกียจคร้าน ต่อการปฏิบัติงาน

จิตตะ (การเอาใจใส่) การเอาใจใส่ในการทำงานของบุคลากรนั้นจะรับผิดชอบในงานอย่างเต็มที่ ใส่ใจ ใฝ่รู้ ในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับงานอยู่เป็นนิตย์ ทั้งใน และนอกเวลางาน มุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

วิมังสา (ความไตร่ตรอง) ความไตร่ตรองในการทำงาน บุคลากรจะไตร่ตรองและตรวจสอบข้อบกพร่องของการปฏิบัติงานอยู่ตลอดเวลาและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการปฏิบัติงานได้ดีมาก”^๓

“บุคลากรจะปฏิบัติงานอย่างเอาใจใส่อย่างดียิ่ง มีจิตใจจดจ่อต่องานอย่างจริงจัง มีสติและมีสมาธิ ไม่ปล่อยใจลอย เพราะอาจทำให้งานเกิดความผิดพลาดได้ความเอาใจใส่การปฏิบัติงานด้วยจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานพัฒนาตนเองโดยการศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมในงาน พัฒนางานคือจะทำให้งานสำเร็จมีคุณภาพและต้องฝึกฝนตนเองให้เป็นคนมีสมาธิแน่วแน่ หนักแน่น ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่เป็นคนคิดเล็กคิดน้อยเรื่องหยาบหยาบ คิดเฉพาะเรื่องใหญ่ๆ มอบหมายงานให้บุคคลอื่นทำ เท่าที่สามารถทำได้ ทำสิ่งต่างๆ ให้ดีที่สุดเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี”^๔

“การปฏิบัติงานของบุคลากรทุกคนยึดมั่นในหลักธรรมอยู่แล้ว หลักอริยบท ๔ นั้น บุคลากรส่วนมากจะนำมาปฏิบัติ เพื่อความก้าวหน้าของตัวเอง และขององค์กร”^๕

“บุคลากรจะปฏิบัติงานด้วยความพอใจรักงานและเห็นความสำคัญของงานมีความมุ่งมั่นที่ปฏิบัติงานให้สำเร็จ การกำหนดมีตัวชี้วัดและเป้าหมายที่ชัดเจนตั้งใจในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิผล ให้ความสนใจ หรือให้ความสำคัญทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้สึกรู้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของงาน แล้วผู้ปฏิบัติงานก็จะปฏิบัติงานอย่างจริงจัง มีความสุข และมีจิตอาสาที่จะบริการหรือช่วยเหลือพร้อมที่จะพัฒนาการปฏิบัติงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ได้มอบหมาย”^๖

“บุคลากรทุกท่านปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจเพราะงานที่ทำนั้นถือว่าเป็นงานที่ตัวเองรักมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตัวเองบางครั้งก็มีการท้อบ้างต่องานที่ทำแต่เป็นงานที่ตัวเองรัก ยังไงท้อ แต่ก็ไม่ถอย และพยายามไตร่ตรองในการทำงานเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น”^๗

“บุคลากรจะทำงานด้วยความสมัครใจและมุ่งหวังในผลสำเร็จ ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน จริงจังกับงานที่ปฏิบัติอยู่และเต็มใจในการช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานในหน่วยงาน ส่วนด้านความเพียรในการทำงานนั้น บุคลากรเกือบทุกคนปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้ต่อเนื่องยาวนาน ปฏิบัติงานได้สม่ำเสมอจนกว่างานจะสำเร็จ แม้งานนั้นจะมีอุปสรรคและอดทนและตั้งใจพัฒนาทักษะ

^๓ สัมภาษณ์ นายวีระวัฒน์ ตาละนาค หัวหน้าสำนักปลัด (อบต.คันไช้), ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๙.

^๔ สัมภาษณ์ นางณัฐวิ จันเครือดี นักพัฒนาชุมชน (อบต.คันไช้), ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๙.

^๕ สัมภาษณ์ นางอารีย์ ดลประสิทธิ์ ครูผู้ดูแลเด็ก (อบต.หินลาด), ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๙.

^๖ สัมภาษณ์ นางวาสนา บุญช่วยชู ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ธุรการ (อบต.หินลาด), ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๙.

^๗ สัมภาษณ์ นางสาวคณิน นุ่มเอี่ยม ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ธุรการ (อบต.ท้อแท้), ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๙.

ฝีมือให้เกิดความชำนาญมากขึ้น ด้านการเอาใจใส่ในการทำงานนั้นบุคลากรจะใส่ใจ ใฝ่รู้ ในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับงาน จิตใจแน่วแน่ มั่นคงต่องาน และสนใจรับรู้ และรับผิดชอบในงานอย่างเต็มที่ ด้านความไตร่ตรองในการทำงานนั้น บุคลากรจะหาข้อดี ข้อด้อย ในการปฏิบัติงานทุกครั้ง ตรวจสอบข้อบกพร่องของการปฏิบัติงานอยู่ตลอดเวลา ค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการปฏิบัติงานค้นคว้า และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการปฏิบัติงาน และคิดค้นแนวทางการปรับปรุงงาน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยเหตุและผล”^{๘๘}

“บุคลากรทุกคน ตั้งใจทำงานดีทุกอย่าง ขยัน อดทน มีความอดสาหะในการทำงาน และทำงานด้วยความไตร่ตรอง ใช้เหตุผลในการทำงาน”^{๘๙}

“บุคลากรทุกท่าน จะรักงานในตำแหน่งและหน่วยงานที่ทำอยู่ แต่จะมีบางท่านที่ท้อกับงานเพราะเพิ่งเข้าทำงานใหม่ แต่เมื่อชินและเข้าใจกับงานแล้วก็จะมีความรักงานไปเอง ส่วนเรื่องเพียรพยายามในการทำงาน ทุกท่านขยันทำงานดี เมื่อไม่เข้าใจในงานก็จะถามกับผู้จัดการของหน่วยงานนั้นๆ ด้านการเอาใจใส่ บุคลากรจะเอาใจใส่กับงานนั้นๆ เพื่อให้ผลงานที่ตนทำนั้นออกมาได้ดี ไม่เข้าใจก็ถามหัวหน้าหน่วยงาน ก่อนที่จะทำงานใดงานหนึ่ง เมื่อบุคลากรไม่เข้าใจกับงานก็จะถามกับหัวหน้างาน เมื่อสอบถามและไตร่ตรองกับงานแล้ว จึงเริ่มทำงานนั้นๆ ส่วนจุดอ่อนต่างๆ ผู้บริหารจะทำงานประชุมบุคลากรบ่อยครั้งเมื่อเกิดปัญหา”^{๙๐}

สรุปจากการสัมภาษณ์บุคลากร อบต. ในเขต อ.วัดโบสถ์ จ.พิษณุโลก ดังนี้

๑. ด้านฉันทะ บุคลากรทุกท่าน จะพอใจที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มที่โดยไม่หวังผลตอบแทน รัก สนุก และจริงจังกับงานที่ปฏิบัติอยู่เสมอแม้งานจะมีปัญหาอย่างมาก ปฏิบัติงานด้วยความสมัครใจ และมุ่งหวังในผลสำเร็จของงานเหนือ สิ่งอื่นใด มีความเต็มใจในการช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานในหน่วยงาน สมัครใจที่จะปฏิบัติงานอย่างสุดความสามารถแม้งานนั้นจะเหนือความสามารถ ส่วนจุดอ่อนของบุคลากรนั้น จะมีเฉพาะ บุคลากรใหม่ๆที่ยังปรับตัวกับงานไม่ได้ แต่เมื่อทำไปสักพักก็จะชิน และรักงานไปเอง

๒. ด้านวิริยะ บุคลากรทุกท่าน จะปฏิบัติงานแม้งานนั้นจะมีอุปสรรค และต้องใช้ระยะเวลายาวนาน ไม่เกียจคร้าน ต่อการปฏิบัติงานโดยยึดหลักความสำเร็จของงานเป็นที่ตั้ง ไม่ย่อท้อหน่าย ปฏิบัติงานได้สม่ำเสมอจนกว่างานจะสำเร็จโดย จะปฏิบัติงานทันทีที่ได้รับมอบหมาย ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และไม่ละทิ้งงาน ส่วนจุดอ่อนของบุคลากรนั้น จะมีเฉพาะบุคลากรที่ยังไม่เข้าใจกับงานเลยมีความท้อต่องาน แต่เมื่อมีการอธิบายแล้วจึงเลิกท้อ จึงเพียรพยายามทำงานจนงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

^{๘๘} สัมภาษณ์ นายประทีป ประทุมศิริ รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม (อบต.ท่างาม), ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๙.

^{๘๙} สัมภาษณ์ นายวันชัย อุณเรศ พนักงานขับรถยนต์ (อบต.ท้อแท้), ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

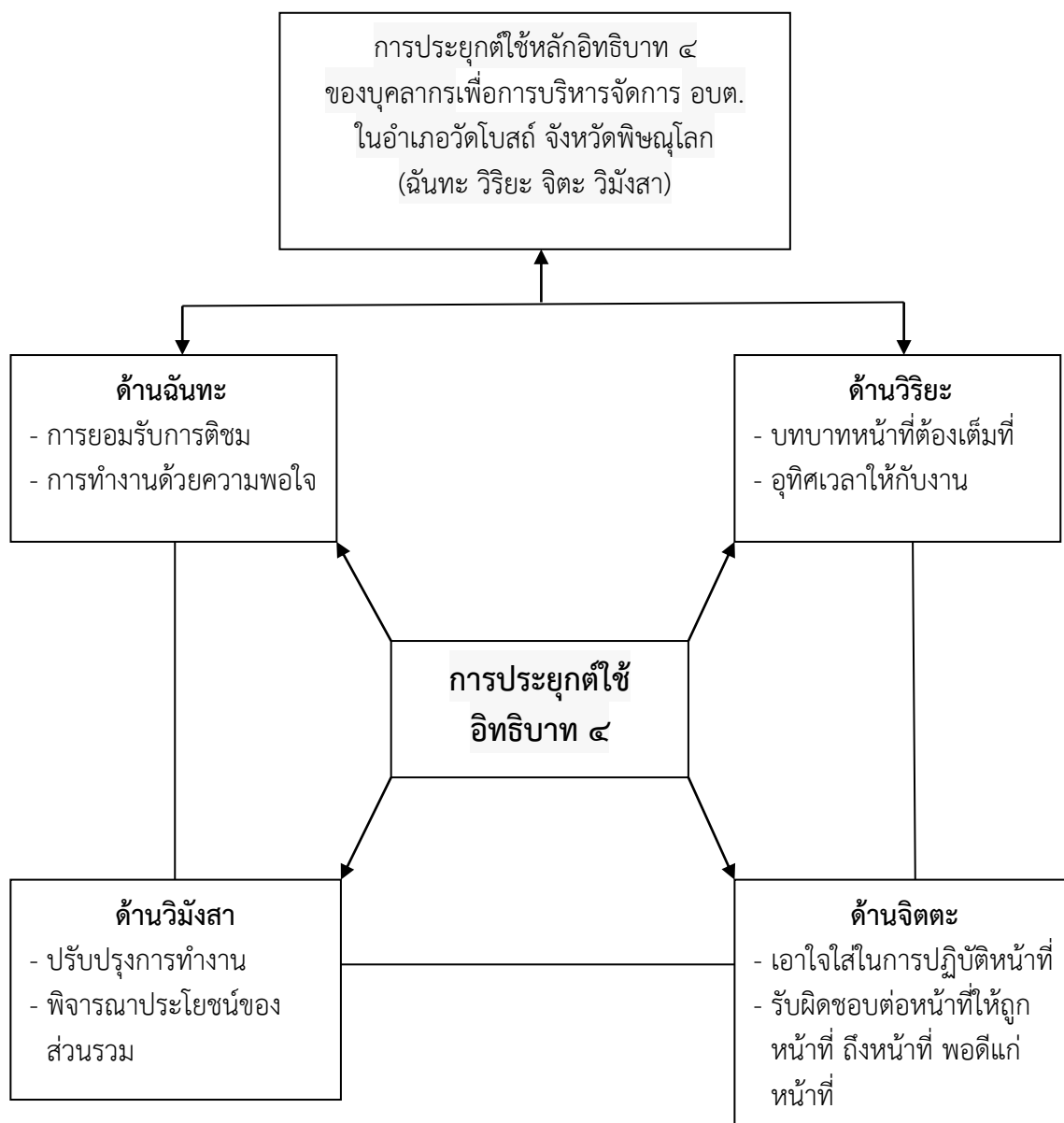
^{๙๐} สัมภาษณ์ จำลิสเอกวินัย รัตนพงศ์ เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (อบต.วัดโบสถ์), ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

๓. ด้านจิตะ บุคลากรทุกท่านจะเอาใจใส่และจดจ่อต่องานที่ทำ ใฝ่รู้ ในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับงานอยู่เป็นนิตย์ จิตใจแน่วแน่ มั่นคงต่องาน เอาใจใส่ในงาน และเพื่อนร่วมงาน เมื่อพบปัญหาที่พร้อมที่จะแก้ไข ส่วนจุดอ่อนของบุคลากรนั้น บางครั้ง บางคนก็ไม่เอาใจใส่ในรายงานของตน โดยเฉพาะบุคลากรที่เข้างานใหม่ ไม่เคยทำงานที่อื่นมาก่อน และยังชอบที่จะสนุกสนานอยู่จึงต้องมีการปรับตัวสักระยะหนึ่ง

๔. ด้านวิมังสา บุคลากรทุกท่านจะไตร่ตรอง หาข้อดี ข้อด้อย ในการปฏิบัติงาน ตรวจสอบข้อบกพร่องของการปฏิบัติงานและคิดค้นแนวทางการปรับปรุงงานคิดค้นแนวทางการปรับปรุงงาน ส่วนจุดอ่อนของบุคลากรนั้น จะเป็นเฉพาะตอนที่งานรีบเร่ง จะเป็นกันทุกหน่วยงาน งานทำไม่สำเร็จตามเวลาจะต้องรีบทำงาน รีบส่งงาน แต่เมื่อทำงานเสร็จแล้วรีบส่ง ขาดการเช็ค เมื่อไม่ได้เช็ค แสดงว่าตอนที่ทำงานขาดการไตร่ตรอง เพราะฉะนั้นจึงเป็นที่ดำนิของทางผู้บริหาร

๔.๖ สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ของบุคลากรเพื่อการบริหารจัดการ อบต.ในอำเภอดุสิต จังหวัดพิษณุโลก ผลจากการวิจัยสามารถนำมาสรุปเป็นองค์ความรู้/จากการวิจัย (Body of Knowledge) ได้/ตามแผนภาพที่ ๔.๑

แผนภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้จากการวิจัย

แผนภาพที่ ๔.๑ จากการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย พบว่า การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ของบุคลาการเพื่อการบริหารจัดการ อบต.ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ที่จะได้ผลมากที่สุดควรนำหลักอิทธิบาท ๔ นำไปปฏิบัติมี ๔ ด้านดังนี้

๑. ด้านฉันทะ บุคลากรที่ปฏิบัติงานควรมีการยอมรับและการติชมของผู้มาใช้บริการว่าดีหรือไม่ดีควรปรับปรุงในด้านใดบ้าง อีกทั้งพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ของตนเองสุดความสามารถ

๒. ด้านวิริยะ บุคลากรควรมีความพยายามในการปฏิบัติหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายอย่างเร่งด่วน พร้อมทั้งอุทิศเวลาเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

๓. ด้านจิตตะ เมื่อมอบหมายงานต่างๆแล้วควรเอาใจใส่ในงานนั้นเพื่อเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงาน และผู้ที่มาติดต่องาน

๔. ด้านวิมังสา การทำงานทุกครั้งมักมีอุปสรรคนานาประการเพราะฉะนั้นเราควรปรับปรุงให้เข้ากับสถานการณ์อยู่เสมอ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งในการปฏิบัติงาน

ฉะนั้น หลักธรรมอิทธิบาท ๔ ได้แก่ ฉันทะ คือความพอใจและความสนใจในการปฏิบัติหน้าที่ วิริยะ คือความเพียรพยายามในการปฏิบัติหน้าที่ จิตตะ คือการเอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่ และวิมังสา คือการพิจารณาไตร่ตรองโดยใช้สติปัญญา ด้วยเหตุผลในการปฏิบัติหน้าที่ สิ่งที่กำลังกล่าวข้างต้นจึงเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานของหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน